

Troms og Finnmark Fylkeskommune
Postboks 701
9815 VADSØ

Deres referanse

Deres dato

Vår referanse
21/00087-2

Vår dato
31.05.2021

Høringsinnspill til Troms og Finnmark vannregion

Vi viser til pågående høring av vannforvaltningsplan for Troms og Finnmark for planperioden 2022-26 med tilhørende handlings- og tiltaksprogram. Troms Kraft Produksjon AS ("TKP") er medlem av bransjeorganisasjonen Energi Norge, og vi stiller oss derfor bak den generelle høringsuttalelsen som Energi Norge leverer for vannregion Troms og Finnmark. Deres uttalelse er utarbeidet i tett samarbeid med TKP. Energi Norges uttalelse gjelder i høy grad for de overordnede trekkene ved vannforvaltningsplanene helhetlig i landet, mens vi i vår uttalelse vil gå nærmere inn på de konkrete forhold hva angår Troms og Finnmark. TKP er regional vannregionkontakt for Energi Norge til Troms og Finnmark, vår uttalelse må derfor oppfattes på vegne av vannkraftnæringen i fylket.

1. Oppsummering

Høringsbrevet er uklart på om vann-nett er en del av høringen eller ikke. Vann-nett er hele fundamentet for planen, men er tilsynelatende ikke på høring. Vi har valgt å kommentere enkeltforekomster og enkelttiltak i dette høringsinnspillet, og vi forventer at TFFK videreformidler disse kommentarene til rette sektormyndighet. Flere i bransjen har imidlertid tolket at det kun er vannforvaltningsplan med handlings- og tiltaksprogram som er på høring, og har derfor valgt å ikke kommentere konkrete vannforekomster. Vi savner muligheten til medvirkning på vannforekomstnivå. Aller helst burde dette vært felles arbeidsmøter med forvaltningen hvor vi kan gå igjennom klassifisering av alle våre regulerte vannforekomster samt diskutert hva som kan være realistiske tiltak. Dette ønsket har vært tydelig kommunisert fra oss gjennom tidligere høringer, men uten at prosessen har blitt spesielt bedre av det.

Vi vet at det foregår og har foregått et omfattende konkret arbeid på vannforekomstnivå i vann-nett, men ingen av disse grundige analysene kommer til uttrykk i planen. Planen holder seg på et så overordnet nivå at den fremstår som lite anvendt i praksis. Alle henvisninger til vann-nett er kun på aggregert nivå, uten at vi som leser av planen har muligheten til å kontrollere kildene til diagrammene som presenteres, eller for den saks skyld kunne forstå hvilke vannforekomster som omtales i det store og hele. Det må vedheftes en sporbarhet på alle aggregerte oversikter. Vi savner at planen er mer konkret på hvilke mål som settes og hvilke tiltak som må iverksettes for å nå målene.

Planen er svært ordrik og burde slankes for at budskapet skal komme tydelig frem. Vi vil råde til at generell tekst og voksenopplæring om vanndirektivet flyttes ut til et eget appendiks slik at planen blir mer "rett på sak".

KU-analysene oppfattes ikke som anvendte, og de bidrar ikke til å øke presisjonen i planen. Dette skyldes flere forhold. Alternativutvelgelsen er for ekstrem mot ytterpunktene. Vi minner om at alternativutvelgelsen etter KU-forskriften skal være "relevante og realistiske" alternativer. Dette gjør at KUen ikke oppfattes relevant.

Utredningene er for overordnede og ender derfor ut med å sparke opp åpne dører. Kostnadsestimatene på foreslåtte tiltak er ikke pålitelige, og i generelle trekk underestimerte.

Vannforekomst 205-22-R (Skibotnelva øvre) har feilaktig blitt anført med tiltak minstevannføring, til tross for at dette er i strid med nasjonale føringer for regulerte vassdrag. I rapport 49:2013 er det alene verdier på anadrom strekning som har vært utslagsgivende for kategori 1.1 og slippunkt for minstevannføring har sågar vært fra Rihpojavri slik at ikke-anadrom strekning av Skibotnvassdraget ikke har vært omfattet av slippet. Tiltak "1104-163-M minstevannføring" må derfor avslås for vannforekomst 205-22-R og vannforekomsten må fjernes fra godkjenningens vedlegg 2.

2. Kommentarer til plandokumentene

2.1 Planens omfang

Planen slik den foreligger til høring er svært ordrik, og man kan si at den er så omfattende at selv de innvidde leserne har utfordringer med å trekke ut essensen i planen. Formålet med vannforvaltningsplanen er (sitat) "*å gi en oversiktlig fremstilling av hvordan vi ønsker å forvalte vannet i et langsiktig perspektiv*". Det er vår påstand at planen må slankes betydelig før formålet med en oversiktlig fremstilling er ivarettatt. Vi anbefaler at mye generell tekst blir fjernet og at plandokumentene blir strammet opp og gjort tydeligere slik at interessenter enklere forstår hva planen betyr for dem.

Planen inneholder store mengder "voksenopplæring" om hvordan vannplanarbeidet fungerer. Vi mener at plandokumentene må kunne forutsette at leseren er kyndig i vannforskriften, og at all beskrivende prosa flyttes ut i et eget appendiks. På dette vis vil vannforvaltningsplanen fremstå slankere og mer "rett på sak".

Vi finner støtte for vår påstand i at det gjentatte plasser er copy-paste-feil i dokumentet hvor redaktøren har glemt å bytte ut generelle henvisninger med lokale; typiske forhold som kommer av at man støtter seg på en generell mal og ikke reflekterer videre over innholdet i denne malen.

2.2 Manglende medvirkning i vann-nett og planarbeidet

Det er utført et omfattende og nitidig analysearbeid i vann-nett, men resultatene fra vann-nett presenteres kun på aggregerte nivåer i plandokumentene. Planen støtter seg likevel på det faglige grunnlaget fra vann-nett. Vi opplever at det er vann-nett som i første rekke er den bindende konsekvensen av planen, og det er derfor vann-nett vi ønsker å knytte flest kommentarer til. Vannforvaltningsplanen inneholder svært få henvisninger til konkrete vannforekomster og konkrete vurderinger, vi har derfor ikke forutsetningene for å mene noe om skjønnsutøvelsen i verken klassifiseringer, mål, tiltak eller annet. Tiltaksprogrammet er heller ikke tilstrekkelig utfyllende.

Til tross for at det er i vann-nett de konkrete konsekvensene av vannplanarbeidet skrives ut, så er det *planen* som i denne omgang er på høring, ikke *vann-nett*. Så vidt vi vet er vann-nett en dynamisk database og det planlegges ingen egen høringsrunde på vann-nett før planen vedtas. Vi som regulanter har inngående lokalkunnskap om "våre egne" vannforekomster og vi ønsker å delta i arbeidsmøtene hvor disse vannforekomstene klassifiseres og der det foreslås tiltak. Dette ønsket om medvirkning på vannforekomstnivå har vært kommunisert fra oss ved gjentatte anledninger tidligere. I mangel på annen arena for å mene noe om det faktiske innholdet i vann-nett vil vi derfor nytte anledningen til å avgi kommentarer på vannforekomstene hvor vi er uenig i klassifisering eller tiltak. Disse kommentarene er samlet i kapittel 3, adskilt fra kommentarene til planen for øvrig.

Vannregionmyndigheten skal tilrettelegge for at "*alle interesserte gis anledning til å delta aktivt i gjennomføringen av denne forskriften og særlig ved oppdatering av vannforvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogrammer*", jf. vannforskriften § 27. Det følger videre av de nasjonale føringene for vannkraft at:

"Vannregionmyndighetene skal i samarbeid med vannregionutvalget utarbeide miljømål for den enkelte vannforekomst. Vannregionmyndigheten skal tilrettelegge for at alle interessenter, for

eksempel regulanter og miljøorganisasjoner, gis anledning til å delta aktivt i henhold til vannforskriften § 27. Tiltakshavere har lokal kunnskap om vassdraget og realistiske miljøtiltak" (våre uthevnninger).

På bakgrunn av de nasjonale føringene og vannforskriften § 27 mener vi at vannregionmyndighetene ikke har sørget for tilstrekkelig involvering av vannkraftprodusenter på lokalt og regionalt nivå. Dette gjelder ved både gjennomføring av forskriften, gjeldende handlingsplan og utarbeidelse av forslag til ny vannforvaltningsplan (2022-2026). Spesielt savner vi deltakelse i klassifisering og tiltak i vann-nett. Manglende involvering ble påpekt sist under høring av planprogrammet i 2019.

Vi ønsker å bidra til utformingen av et godt planforslag, men en enkeltstående høringsuttalelse kan ikke alene kompensere for en utilstrekkelig involvering i en så vid og kompleks planprosess.

2.3 Manglende referanser til vannforekomstnivå

Planen presenterer en rekke diagrammer, tabeller og figurer som illustrerer antall forekomster/tiltak fordelt på påvirkers, virkemiddeleier, sektormyndighet osv. Felles for alle disse illustrasjonene er at de kun viser aggregerte data fra vann-nett uten noen henvisning til hvilke vannforekomster, tiltak el.l. som utgjør denne statistikken. Det blir derfor det rene detektivarbeidet for leseren å finne ut av hvilke konkrete tiltak eller vannforekomster som utgjør denne statistikken. Manglende sporbarhet til kilden gjør vannforvaltningsplanen lite transparent. Det er både rettslig og rent praktisk nødvendig at tiltakene som fastsettes i vannforvaltningsplanen samsvarer med tiltakene som ligger inne i vann-nett.

Vi har forsøkt å finne kildegrunnlaget til de ulike figurene som presenteres, men ved hjelp av våre egne filter fra vann-netts database har vi ikke klart å gjenskape de samme diagrammene som presenteres i planen. Dette kan skyldes at vann-nett er dynamisk og har blitt endret etter at planen ble sendt på høring, eller det kan skyldes at ikke alle tiltak har vært flagget i databasen med riktig metadata. Uansett årsak så burde alle diagrammene hatt vedheftet en sporbarhet slik at leseren forstår hvilke vannforekomster som utgjør de ulike sektorene i kakediagrammet. Diagrammene burde helst vært interaktive slik at man kan trykke for å oppsøke informasjon om kilden. Alternativt kunne det vært levert et digitalt appendiks med tabelloversikt over kilden til hvert enkelt diagram.

Et eksempel på dette er oversikten over tiltak fordelt på utførende (fig 2-7); hvor regulantene står anført med 6 tiltak. Vi mener å kunne identifisere betydelig flere enn 6 planlagte tiltak ved vår kontroll i vann-nett. Kanskje er flere tiltak ikke flagget med riktig metadata i vann-nett? Kanskje er det andre filterkriterier som ikke er nevnt like entydig? Vi skulle uansett likt å se kilden til diagrammet.

Diagrammene slik de er presentert uten referanse til kilden i vann-nett gir ingen mening når de leses på fylkesnivå. Trolig vil de overordnede presentasjonene oppfattes relevant for direktorater og departementer som ligger over TFFK i forvaltningshierarkiet og har behov for å sammenligne Troms og Finnmark med tilsvarende diagrammer fra andre vannregioner. For oss med interesser i spesifikke vannforekomster blir aldri planen tilstrekkelig konkret og anvendt.

2.4 KU

Kapittel 3.11 er nyttig, der sektormyndighetene beskriver hvordan de vil arbeide og prioritere under alternativ 2. De øvrige kapitler i KUen mener vi imidlertid ikke er utført i henhold til forventningene verken i planprogrammet eller i KU-forskriften. KUen bidrar derfor ikke til å løfte kvaliteten på planen, utfordre prioriteringslisten eller annet. Dette skyldes i hovedsak 3 forhold:

- Alternativutvelgelsen er for ekstrem og belyser ikke de realistiske alternativene man har å velge mellom.
- Analysene er så overordnede at de ikke gir noen mening annet enn for å ramse opp litt synsing og selvfølgeligheter.
- Analysene virker totalt fristilt fra kost-/nyttevurderingene

Vi vil forsøke å konkretisere dette nærmere i det følgende.

2.4.1 For ekstrem alternativutvelgelse

KUen har valgt å definere sine alternativer i henhold til Miljødirektoratets veiledning som:

- Alt. 0: Business as usual
- Alt. 1: Maksimum
- Alt. 2: Realistisk

I praksis er alternativene satt på spissen i utredningene, og vi leser at alternativene er tolket som:

- Alt. 0: Ingen tiltak
- Alt. 1: Overkill
- Alt. 2: Balansert

Med dette som utgangspunkt blir det innlysende allerede fra alternativbeskrivelsen at KUen vil konkludere med at alternativ 2 er det beste kompromisset. KU-forskriftens § 14 litra c krever at det skal velges "relevante og realistiske" alternativ i utredningene. Vår påstand er at alternativ 1 ikke er relevant og realistisk så lenge det ikke finnes nødvendige påleggshjemler og at de nødvendige tiltakene har kostnadskonsekvenser som ikke står i forhold til de oppnådde miljøeffektene.

Ved å benytte mer realistiske alternativer så kunne KU vært benyttet som et verktøy for å finne ut hva som er riktig ambisjonsnivå.

2.4.2 For svak kvalitet på vurderingene

Til høringen av planprogrammet i 2019 roste vi initiativet til at planen skulle konsekvensutredes. Samtidig ga vi en detaljert beskrivelse av hvordan konsekvensen på kraftsystemet burde beskrives for at KUen skal ha noen verdi. Vi beskrev nødvendig kompetanse på utrederne, utredningenes omfang og forholdet til kost-/nyttevurderinger. Våre kommentarer er ikke hensyntatt.

KUen slår i høy grad opp åpne dører og ramser opp selvfølgeligheter, dette skyldes trolig at konsekvensene utredes på et overordnet nivå. Som vi varslet av oss i høringen i 2019 så vil ikke overfladiske analyser ha noen verdi, og vi står fremdeles fast ved denne påstanden. KU-vurderingene som er gjort er for lette og er ikke relevante for planens avveininger mellom kost og nytte. Så lenge KUen ikke hensyntar konsekvensene ved hvert enkelt regulerte vassdrag så vil vurderingene alltid forbli for generelle til at de har verdi. I KU-forskriftens § 18 står *"For regionale planer (...) kan konsekvensutredningen begrenses til å redegjøre for virkningene planen eller programmet kan få på et overordnet nivå. Unntak er der det i planen konsekvensutredes konkrete tiltak"*. Vi mener primært at konsekvensene for vannkraftbransjen ikke kan omtales tilstrekkelig presist på et overordnet nivå siden man må inn i hvert enkelt vassdrag for å få oversikt over konsekvensene. Sekundært mener vi at vannforvaltningsplanen faktisk omtaler konkrete tiltak og at det derfor må forutsettes konkrete Kuer.

Det bør opplyses om hvem navngitte personer som har forestått konsekvensutredningen, herunder også deres stilling og fagbakgrunn.

2.4.3 Manglende medvirkning

I det vedtatte planprogrammets kap. 10 fremgår at *"For å kartlegge virkningene av planen vil det bli arrangert scenariokonferanser. Til disse konferansene inviteres relevante sektormyndigheter, bransjer og interessegrupper. Scenariokonferansene legger grunnlag for den endelige konsekvensutredningen."* Så vidt vi er kjent med har det ikke vært avholdt scenariokonferanser i hht. planprogrammets intensjon, eller i det minste er ikke vi som bransje invitert med på disse debattene.

2.5 Kost-/nytteberegninger

Kostnadsberegningen av tiltaksprogrammet er upresis og underestimert for tiltak planlagt pålagt vannkraftbransjen. Kostnadsberegningen er heller ikke sporbar ved at kostnadene kun er opplyst på aggregert nivå. Flere tiltak i vann-nett har ikke et tilhørende kostnadsoverslag. Uten et realistisk kostnadsanslag vil vannmyndigheten ikke kunne gjennomføre reelle kostnyttevurderinger og avgjøre egnede miljøtiltak og miljømål. Tiltak må ikke flagges som en idémyldring; i så tilfelle forutsetter vi at den aktuelle sektormyndigheten

behandler det nettopp som det og er forberedt på å avvise tiltaket dersom den sektorvise påleggsprosessen avdekker at tiltaket ikke er regningssvarende. Vi er redd for at vannforvaltningsplanen bygger et luftslott av forventninger (blant publikum) som ikke vil bli innfridd når det kommer til den sektorvise behandlingen av hvert enkelt pålegg. Dette gjelder likelydende også for det vi hevder er svake konsekvensutredninger; at det bygges opp forventninger til ulike tiltak uten at dette er tilstrekkelig realitetsorientert. Vi savner innsyn i kostnadene ved hvert enkelt tiltak som ligger til grunn for summene som oppgis i planen.

Nyttevurderinger kun sparsomt omtalt i planen. I det vedtatte planprogrammet står det, kap 9.3:

"Sektormyndighetene har ansvar for å ivareta de økonomiske vurderingene innen sine respektive ansvarsområder, slik at de neste planene og tiltaksprogrammene gir en bedre framstilling av både nytten ved å gjennomføre vannmiljøtiltak og anslåtte kostnader for tiltakene."

Kostnadsoverslagene har, slik vi påpeker og slik TFFK selv erkjenner i planen, store mangler. Nyttevurderingene er dessverre tilsynelatende fraværende.

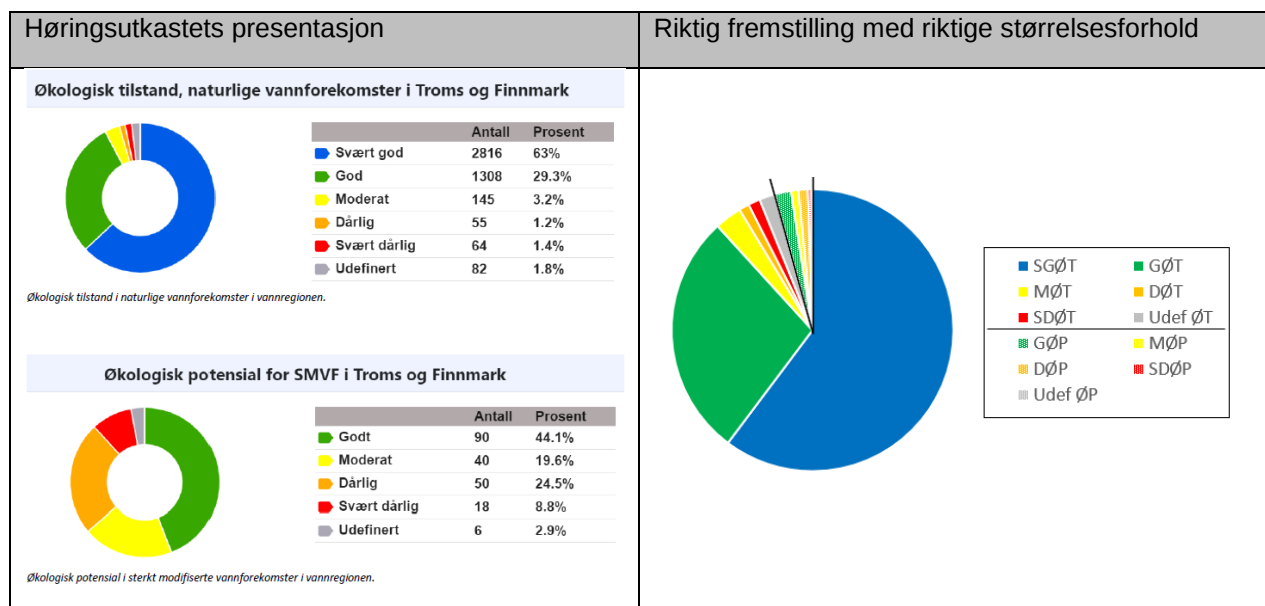
En kostnyttevurdering i overensstemmelse med vannforskriften og de nasjonale føringene forutsetter nødvendigvis at man har konkret og tilstrekkelig kunnskap om så vel positive miljøvirkninger som negative konsekvenser av tiltaket. Som følge av at det faglige underlaget for planforslaget er til dels feilaktig og til dels mangelfullt, finner vi at nytteeffektene av de foreslåtte miljøtiltakene i planutkastet derfor er usikre. Vi kan ikke se at vannregionmyndigheten har oppfylt kravene til utredning i tilstrekkelig grad og stiller spørsmål ved om det foreligger nødvendig grunnlag for å foreta realistiske kostnyttevurderinger.

Videre gir planforslaget i liten grad innsikt i grunnlaget for de konkrete kostnytteanalysene og hvordan avveiningene er foretatt. Vurderingene er sjablongmessige og i liten grad konkretiserte. Dette gjør at vi i begrenset grad kan vite om det er foretatt reelle kostnytteanalyser, og i enda mindre grad etterprøve disse.

2.6 Skalaforskjell SMVF/naturlig

Kakediagrammene gir inntrykk av at SMVF utgjør en vesentlig større andel av utfordringene i regionen enn hva de reelt gjør. Størrelsen av naturlige vannforekomster og SMVF er vist ved siden av hverandre i samme størrelse, dette blir feil all den tid SMVF kun utgjør 4,5 % av de samlede vannforekomstene i vannregionen. SMVF med tilstand <MØP får altså et uriktig fokus som en spesielt stor syndebukk for dårlig miljøtilstand i vassdragene.

Under til venstre viser vi høringsutkastets presentasjon av regionens vannforekomster (screenshot side 7). Under til høyre viser vi hvordan dette kakediagrammet burde vært presentert for at diagrammet skal gi en riktig størrelsesorden på antall forekomster i SMVF <MØP kontra naturlige forekomster i <MØT.

I tillegg gjør vi for ordens skyld oppmerksom på at SMVF-forekomstene som hovedregel er delt opp i flere og mindre forekomster enn de naturlige vannforekomstene. Hvis statistikken heller hadde vært presentert som "kilometer elv" så ville SMVF utgjort et enda mindre segment av kaka.

Kommentaren er relevant all den tid diagrammene skal rette leserens fokus til hvor man skal innrette tiltakene for å få størst mulig miljøgevinst. Vi ønsker å nyansere at <MØP fra vannkraft ikke utgjør så stor miljøforringelse som det presenteres. Det bør være en felles interesse at norsk vannkraft som produsent av fornybar energi beskrives rettmessig, og nasjonale myndigheter bør følge opp hvordan norsk vannkraft representeres.

2.7 Andre kommentarer

- Sammendrag s 11. Prioriteringer. Tiltak må prioriteres på tvers av sektorene all den tid regulantene kan risikere parallelle pålegg fra ulike sektormyndigheter. Den totale påleggsbelastningen stå i stil med inngrepets omfang, da er det viktig at de ulike sektormyndighetene snakker sammen om hvilke tiltak som skal prioriteres for den enkelte reguleringen.
- Uttynningsfiske går igjen som foreslått tiltak ved flere magasiner. Vi gjør oppmerksom på at uttynningsfiske er et meget omfattende tiltak og det må vurderes svært nøye før det pålegges. Slike tiltak er dyre og vil kreve utholdenhet fra alle involverte.

3. Kommentarer til vannforekomstene i vann-nett

Høringsbrevet uttrykker at det er plandokumentet som er på høring, ikke vann-nett. Vi savner imidlertid arenaen for medvirkning, og tillater oss derfor å kommentere direkte på vannforekomster her. Våre kommentarer her er ikke nødvendigvis uttømmende, all den tid vann-nett er et komplisert nettsted med mye data, og vi kan ha oversett/misforstått noen forhold. Vi vil også påpeke at en enkeltstående høringsuttalelse ikke alene kan kompensere for en utilstrekkelig involvering i en så vid og kompleks planprosess.

Enkelte steder er det referert til et gjennomført dialogmøte med SF. Dette fant sted mellom TKP og SF 9. april 2021.

Vi ønsker å presisere at den totale påleggsbelastningen innenfor hver konsesjon/regulering må være rimelig relativ til reguleringens omfang. De ulike sektormyndighetene må derfor samsnakes slik at man har avstemt det samlede påleggstrykket mot hver regulering.

For TKP er 15 av 23 tiltak kunnskapsinnhenting. I enkelte forekomster er dette ment som forarbeider til mulige biotopiltak, andre steder er formålet med kunnskapsinnhenting mer diffust beskrevet. Kunnskapsinnhenting har også en kostnad, TKP ønsker derfor å påpeke at kunnskapsinnhenting som hovedregel kun bør pålegges der man med en rimelig sannsynlighet kan klare å identifisere avbøtende tiltak som er gjennomførbare innenfor en positiv kost-nytte. Kunnskapsinnhenting fordi det er "nice to know" vil ikke bidra til et bedre vassdragsmiljø; slike tiltak bør heller ikke pålegges. Formålet med kunnskapsinnhenting bør derfor være velformulert.

Vi forutsetter at TFFK videreformidler våre kommentarer nedenfor til den riktige sektormyndighet for å svares ut.

3.1 Skarsfjord kraftverk

Samtlige av følgende kommentarer må videreformidles til SF

- 200-1711-L Svartevatn og 200-1712-L Krokvatn

Magasinene til Skarsfjord kraftverk (200-1711-L Svartevatn og 200-1712-L Krokvatn) er begge satt til MØP med miljømål MSM. Det er ikke belyst noe avbøtende tiltak som kan løfte tilstanden eller potensialet i magasinet. Verken vi eller kjente brukergrupper har ytret behov for avbøtende tiltak i denne vannforekomsten. Det foregår et visst fiske i vatnene og det må være hevet over enhver tvil at det foreligger et fungerende akvatisk økosystem. Kriteriene ligger derfor til rette for at tilstanden skal være minimum GØP. Dette er i tråd med konklusjoner fra dialogmøte mellom TKP og SF. Det kunne sågar diskuteres om tilstanden kunne være opp mot GØT. Tiltak 1104-90-M kan også lukkes med et vedlagt møtereferat fra dialogmøtet + notat fra SFs dialog med grunneier. Oppsummert: 200-1711-L og 200-1712-L bør settes til GØP. 1104-90-M bør lukkes som fullført.

- 200-32-R Svartevatn-Krokvatn bekkefelt

Dette er bekkefeltene som naturlig drenerer til magasinene Svartevatn og Krokvatn, inkludert den tidvis tørrlagte overføringen mellom vatnene. Tilstand er satt til GØT og det er flagget behov for tiltak 1104-264-M på vandringshinder i gytebekkene. Tiltaket er diskutert i dialogmøte med SF og bør avvises av hensyn til tiltakets begrensede nytteverdi. Tiltaket innebærer ikke positiv kost/nytte. Tilstand blir da riktig klassifisert til GØT. Oppsummert: 1104-264-M bør avvises og 1104-85-M bør lukkes som fullført.

- 200-22-R, -33-R og -35R fraførte elvestrekninger

Diskutert i dialogmøte med SF. Vassdragsmiljøet oppleves som tilfredsstillende, det er ikke åpenbare avbøtende tiltak og ingen brukergrupper etterlyser dette. SF har avklart med grunneier. Det er derfor ikke behov for tiltak i denne forekomsten. Vurderingene/screeningene som er gjort må kunne betraktes som dekkende som kunnskapsinnhenting. Tilstand og miljømål er for øvrig fornuftig slik det står beskrevet. Oppsummert: 1104-89-M bør lukkes som fullført.

3.2 Bergsbotn kraftverk

Samtlige av følgende kommentarer må videreformidles til SF

- 195-29-R Utløpselva fra Lille Hestvatn

Elva står i dag i GØP. Elva berøres av økt gjennomstrømning ved at Roaldsvatnet tappes igjennom Lille Hestvatn. De relative endringene i gjennomstrømning er trolig størst om vinteren. Vår påstand er at denne økte gjennomstrømningen er så liten at den er neglisjerbar. Tappingen fra Roaldsvatnet er grunn (0-4 m) og holder derfor tilnærmet overflatetemperatur. Overføringen har svært liten tappekapasitet, så tappingen fordeles ut over flere måneder. Det vil være utvanning av SMVF-begrepet om denne forekomsten står til SMVF, den burde heller vært klassifisert som naturlig GØT likt som Lille Hestvatnet oppstrøms. Påstanden kan dokumenteres ved behov. Oppsummert: 195-29-R bør omklassifiseres fra GØP til GØT, uten vedheftede tiltak.

- 195-2394-L Roaldsvatn

Roaldsvatnet har konsesjonsgitt regulering på 8 m, men i realiteten senkes ikke vatnet så mye. Redusert senking er i seg selv avbøtende. Terrenget rundt er godt og brådypt, reguleringen reduserer neppe rekrutteringsmulighetene i særlig grad (vår antakelse). Vi er derfor usikker på om dette magasinet hører hjemme som GØP eller GØT.

3.3 Lysbotn kraftverk

Følgende kommentarer må videreformidles til SF

- 194-2383-L Nedre Hestvatn og 194-2382-L Svartholvatn

Begge magasinene står anført i MØP med GØP miljømål. Det er flagget to tiltak, hhv. problemkartlegging og uttynningsfiske (begge med status utsatt), hvorav det kun er uttynningsfiske som blir utslagsgivende for at magasinene ikke oppnår GØP i dag. Uttynningsfiske i disse vatnene er svært ressurskrevende. De er svært store og det er enorme mengder fisk som må tas ut for at uttynningsfiske skal ha noen effekt. Uttynningsfiske må derfor foregå i stort omfang over lang tid før en kan se positive resultater, med andre ord kostbart. Magasinene er nytt til fiske, men vi kan ikke se at det er sannsynliggjort tilstrekkelige brukerinteresser eller naturinteresser til at fordelene ved tynningsfiske er i nærheten av å overstige de antatte kostnadene. Kost/nyttevurdering burde derfor tilsi at uttynningsfiske må avvises som tiltak. Det er for øvrig heller ikke hjemmel i konsesjon til å pålegge uttynningsfiske. Følgen av en avvisning av dette tiltaket innebærer at tilstand i dag må settes til GØP, at potensialet er oppnådd. Oppsummert: 1104-209-M bør avvises og tilstand i 194-2383-L og -2382-L bør settes til GØP.

3.4 Rottenvik kraftverk

Følgende kommentarer må videreformidles til SF

- 204-75-R og -74-R Rottenvikelva

Forekomstene er klassifisert til GØP med flagget tiltak om kunnskapsinnhenting. Akvaplan NIVA undersøkte høsten 2020 på oppdrag fra TKP forholdene for innlandsfisk på strekningen fra kraftverket og ned til sjøen. Elva ble også undersøkt et nedover fra Vartobrua. Formålet med undersøkelsen var å få oversikt over fiskesamfunnene samt vurdere konsekvensene ved variasjoner i turbinvannføring fra kraftverket. Det er laget rapport fra undersøkelsen, den er oversendt SF. Etter vår vurdering beskriver denne rapporten i tilstrekkelig grad fiskesamfunnene og belyser i tilstrekkelig grad at det ikke er hensiktsmessige avbøtende tiltak som kan eller burde iverksettes. Både verdiene og potensialet er begrenset. En konsekvens av denne påstand vil være at GØP er oppnådd og at tiltaket kan lukkes som fullført. Oppsummert: 1104-91-M kan lukkes som fullført.

3.5 Guolas kraftverk

- 206-30-R Guolasjohka øvre

Kommentar må videreformidles til NVE som tiltakseier.

Vannforekomsten er satt til MØP med GØP miljømål. Det er beskrevet to tiltak, minstevannføring (avvist) og biotoptiltak (foreslått). Dette er elvestrekningen fra dammene og nedover mot fossen (=det absolutte anadrome vandringshinder). Strekingen er i dag fraført uten krav til minstevannføring. De øvre deler av strekingen er tørr, men vannføringen øker med økende restfelt nedover elva. Så vidt vi skulle anta så er det bare en og annen røye på eventyr fra bunntappeluka i Guolasjavri som eventuelt måtte forville seg til denne strekingen. Kanskje er det dog bedre forutsetninger for et akvatisk økosystem i de lavere delene av vannforekomsten (>580 moh) uten at vi er kjent med det. Vi mener at det ikke er grunnlag for å utføre biotoptiltak på denne strekingen. Det er ikke prioriterte arter til stede som burde berettigede at dette vassdraget prioriteres. Det er samtidig for lite vatn her til at det er hensiktsmessig å investere i biotoptiltak. Konkret miljømål "bedre fiskekvalitet og/eller dominansforhold" blir absurd på denne strekingen; tilstand bør endres fra MØP til GØP (dvs. måloppnåelse) eller alternativt at miljømål bør settes til MSM. Oppsummert: Tiltak 1104-310-M bør korrigeres avvist for 206-30-R og denne vannforekomsten må endres til tilstand GØP.

- 206-1728-L Guolasjavri

Kommentar må videreformidles til SF som tiltakseier

Reguleringsmagasinet er satt til MØP med GØP miljømål, konkret "bedre fiskekvalitet og/eller dominansforhold". Det er flagget to tiltak: problemkartlegging (utsatt) og uttynningsfiske (utsatt). Vatnet er lett tilgjengelig for folk ved at anleggsveien er åpen og det går skuterløype her vinterstid. Vi vet at vatnet bl.a. benyttes til isfiske vinter. Til tross for at vatnet brukes regelmessig så er vi ikke oppmerksom på at det har blitt kommunisert et behov for uttynningsfiske.

Røyebestanden i Guolasjavri ble i 1989 vurdert som sterkt overbefolkta, og det ble satt i verk et spleiselag mellom diverse offentlige institusjoner for å foreta uttynningsfiske med teiner i vatnet i årene 1990-93. Teinefisket var særdeles effektivt, og ved hjelp av 140 teiner ble det tatt opp nærmere 545 000 røyer eller ca. 13,6 tonn fisk. Garnfangstene i 1991 ga grunn til optimisme. Selv om fisken fortsatt hadde relativt lav lengdetilvekst var fisken blitt svært "feit". Mange av fiskene hadde beitet skjoldkreps. Garnfisket i 1993 viste dessverre at fisken var blitt mindre igjen. Etter avsluttet teinefiske i 1993 ble det fortsatt med oppfølgende undersøkelser frem til 1997. Konklusjon var at teinefisket i Guolasjavri ikke hadde hatt noen synlig positiv effekt på tilveksten i fiskebestanden fra 1989 til 1997. Det skjedde en kraftig forskyvning mot yngre årsklasser, men etter 1993-sesongen ble det nesten ikke fanget fisk over 20 cm. Dette tydet på at det samtidig med teinefisket foregikk en selektiv beskatning på stor fisk i Guolasjavri.

Ifølge Statskog hadde det foregått et visst garnfiske trolig med store maskevidder. Det foreligger ingen dokumentasjon på hvilket omfang garnfisket i Guolasjavri hadde på røyebestanden i de siste årene av undersøkelsen, men det skal relativt få storvokste fisk til for å regulere bestandsstrukturen i en røyebestand. Det tyder på at de fleste størrøylene ble tatt på garn.

Tynningsfiske vil være meget ressurskrevende og vi har allerede erfaring med feilslåtte tynningstiltak. Vi vil derfor anmode forvaltningen om å være forsiktig med å pålegge dette tiltaket. Eventuelt pålegg om uttynningsfiske må i så fall forankres i ferske undersøkelser forut for pålegg, da vi vurderer kostnadene ved tiltaket som høye og nytten potensielt begrenset. En undersøkelse av potensielle biotoptiltak i vatnet kunne kanskje vært en alternativ tilnærming. Oppsummert: Tiltak 1104-236-M bør avvises av hensyn til svak kost/nytte. Det må da også revurderes om GØP allerede er oppnådd.

- 0403030501-C Kåfjorden indre

Kommentar må videreformidles til SF som tiltakseier

Forekomsten har tilstand GØT, mål GØT. Det er beskrevet tiltak om kartlegging av vannkraftpåvirkning på fjorder (foreslått); felles tiltak mellom Guolas kraftverk og Kvæningen Kraftverk. Vi innstiller på at tiltaket må avvises av hensyn til tiltakets svake kost/nytte og manglende beslutningsrelevans. Vi kan ikke se at en eventuell kunnskapsinnhenting kan finne noen avbøtende tiltak som med rimelighet kan pålegges og som har effekt. En undersøkelse "nice-to-know" vil ikke bidra til et bedre vassdragsmiljø med mindre det har relevans for noen fremtidige tiltak. Oppsummert: Tiltak 1104-33-M må avvises.

3.6 Skibotn og Lavka kraftverk

- 205-22-R Skibotnelva øvre

Kommentar må videreformidles til NVE som tiltakseier og SF som forvalter av vann-nett.

(1) Oppdeling av vannforekomsten

Vannforekomsten strekker seg ubrutt fra Hengen til Galgujavri. Det meste av anadrom fisk stopper ved vandringshinder ved Hengen, vannforekomsten er derfor i hovedsak ikke-anadrom. Men under gunstige vannføringsforhold kan det stikke noen individer av laks helt opp til Rovvejokfossen. Det er derfor situasjonsbetinget hvor langt anadrom strekning strekker seg. Vi vurderer derfor at det er en uheldig oppdeling av vannforekomsten slik den står nå, men 205-22-R burde vært skilt ved det endelige vandringshinder like oppstrøms Rovvejokfossen. Strekningen oppstrøms Rovvejokfossen burde tilhøre -22-R og strekningen fra Hengen til Rovvejokfossen burde vært behandlet som en separat forekomst (alternativt en utvidet -21-R). Ved å skille vannforekomsten ved endelig anadromt vandringshinder er dette bedre avstemt mot ansvarsskillet SF/MDir og mellom de ulike verdiene/interessene i vassdraget. Strekningen mellom Hengen og Rovvejok blir å behandle som en "tvilsforekomst".

(2) Minstevannføring er ikke gyldig tiltak

Vannforekomsten har DØP tilstand med GØP miljømål. Det er adressert to tiltak: minstevannføring (utsatt) og reguleringsundersøkelser (foreslått). Minstevannføring som tiltak på denne vannforekomsten er i strid med nasjonale føringer for vannkraft. Nasjonale føringer for vannkraft sier at tiltak som vannslipp/magasin-restriksjoner som hovedregel bare skal legges til grunn for miljømål i de høyt prioriterte vassdragene (kategori 1.1) etter rapport 49:2013. Skibotn er vurdert til kategori 1.1-vassdrag, men til grunn for disse beregningene er det forutsatt slipp fra Rihpojavri til Skibotnvassdraget. Avløpet fra Rihpojavri (Rihpojohka) renner inn til "Skibotnelva øvre" ca 800 m oppstrøms anadromt vandringshinder. Slippsted Rihpojavri fremgår ikke direkte av rapporten, men er oppgitt fra NVE på direkte henvendelse (epost E. Brodtkorb av 5. januar 2021). Slipp i hht. 49:2013 vil altså ikke avhjelpe vannforekomst 205-22-R.

Vurderingene til grunn for 49:2013 er *utelukkende* basert på verdier på anadrom strekning, nærmere bestemt (i) en rent elvelevende bestand av sjørøye og (ii) lang anadrom strekning. Rapporten har systemer for å hensynta innlandsfisk, men dette har ikke hatt betydning for kategoriseringen. Verdiene ovenfor anadrom strekning står etter vårt skjønn alene til maksimum VP3 eller VP1 (dvs. kategori 2.1) dersom anadrom strekning tenkes bort. Rapporten omtaler også konsekvensene av manglende minstevannføring i øvre deler av vassdraget og påpeker bl.a. at dette påvirker landskapsopplevelsen; likevel er både fagtema "øvrige naturmangfold" og "landskap/friluftsliv" begge satt til VP1 (lav verdi-påvirkningsgruppe). Plasseringen i kategori 1.1 er altså alene basert på verdier på anadrom strekning og verdier ovenfor anadromt vandringshinder har ikke hatt betydning for resultatet.

Med denne begrunnelsen er det ikke riktig at 205-22-R ovenfor anadromt vandringshinder har aktivt tiltak minstevannføring; tiltaket må avvises. Videre får dette også den konsekvens at vannforekomsten må fjernes fra vedlegg 2 i departementets endelige godkjenning. Med mindre det beskrives andre relevante avbøtende tiltak på vannforekomsten så må også tilstand heves fra DØP til GØP.

Jfr. "presisering av de nasjonale føringene for vannkraft" av 25. juni 2020 så har forvaltningen et visst (dog begrenset) handlingsrom til å overstyre 49:2013 med andre vurderinger, men dette må fremkomme og *begrunnes tydelig* i forslag til ny vannforvaltningsplan. Slik begrunnelse foreligger imidlertid ikke her.

Oppsummert: 205-22-R bør deles i to vannforekomster ved anadromt vandringshinder oppstrøms Rovejokfossen. Tiltak 1104-163-M "minstevannføring" må avslås for vannforekomst 205-22-R. Denne vannforekomsten må samtidig fjernes fra vedlegg 2 i KLDs godkjenning. Tilstand DØP må også revurderes når tiltaket avslås.

- 204-107-R Breiddalselva midtre

Kommentar må videreformidles til SF.

Vannforekomsten står i GØP med tiltak biotoptiltak (utsatt). Det ble utredet en terskelplan for Breiddalselva tilbake på 80-tallet (?), men NVE gikk ikke videre med disse tiltakene. Termineringa var blant annet begrunnet i at fotavtrykket fra anleggsjobben ville være et større inngrep i villmarka enn de positive effektene man kunne forvente av terskelbygginga. Rapporten fra disse vurderingene er oversendt SF. I forbindelse med konsesjonssøking av overføringer fra Breiddalen til Govdajavri magasin i 2015-16 ble vassdragsmiljøet i hele Breiddalselva grundig vurdert av fagkyndige. Fagrapportene har vært til høring, blant annet hos SF. Vi vurderer at elveavsnittet er relativt godt dokumentert. Dog er ikke biotoptiltak vurdert særskilt. Dersom biotoptiltak vurderes pålagt, så bør det først utføres en ny tiltaksplan etter moderne metodikk.

- 205-77-R Lavkajohka nedstrøms inntak Lavkajavri til Lavkajohka kraftverk

Kommentar må videreformidles til SF.

Vannforekomsten står i dag i SDØP med MSM miljømål, begrunnet i at det ikke er minstevannføring fra Lavkajavri. Vannforekomsten er 3,6 km lang, men vi gjør oppmerksom på at det kun er de øverste 650 m av elva som er komplett tørrlagte strekningen før elveleiet renner til de to vannene Lávkaluoppal. Ved Lávkaluoppal kommer det inn et betydelig restfelt fra nordvest som sikrer en "god" restvannføring i elveleiet. Vi vil forvente at det kan være et godt grunnlag for et akvatisk økosystem i Lávkaluoppal, og for den saks skyld også i elveleiet ca 500-550 moh. Vi ser for øvrig ikke hvilke eventuelle avbøtende tiltak som kunne vært iverksatt for å heve potensialet ytterligere. Det er ikke grunnlag for å sette denne vannforekomsten i MSM, men tilstand burde heller vært GØP. Oppsummert: 205-77-R bør settes i tilstand GØP med GØP miljømål.

Med vennlig hilsen

Troms Kraft Produksjon AS

Jostein Jerkø

Fagsjef vassdrag og miljø

Dokumentet er elektronisk godkjent i henhold til interne rutiner

Liste over kopimottakere: